

Леся Рут'ян,

аспірант кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

проспект Академіка Глушкова, 2А,

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9609-2381>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЗМІСТОВІ УМОВИ БОРОТЬБИ З ДОМАШНІМ НАСИЛЬСТВОМ НАД ЖІНКАМИ

Діагностичний аналіз стану домашнього насилля над жінками показав, що означену проблему слід розглядати як наукове поняття. Репрезентовано суспільну думку стосовно актів сімейного насилля над жінками. Описано усвідомленість членів суспільства стосовно характерних особливостей досліджуваного феномена. Розкрито значимість мотивації у боротьбі з сімейним насильством. Константовано реальний стан сформованості фахових знань і умінь для профілактики домашнього насильства над жінками. Метою статті - теоретично обґрунтувати організаційно-змістові умови профілактики домашнього насильства над жінками (інформаційно-роз'яснювальна соціально-психологічна робота з кривдниками; міжвідомча взаємодія у соціально-психологічній роботі з жертвами домашнього насильства; актуалізація правової компетентності у жертв домашнього насильства через неформальну освіту). Визначено структуру соціально-педагогічної профілактики домашнього насильства над жінками, яка складається з компонентів, таких як: організаційний, процесуальний, реабілітаційний; критерії (управлінський, діяльнісний, профілактичний) і показники (організаційний компонент: виявлення акту насильства, повідомлення до правоохоронних органів, повідомлення до Управління праці і соціального захисту населення, прийняття рішень про подальшу роботу; процесуальний компонент: своєчасне надання допомоги, перенаправлення жертв у інші відділи для отримання кваліфікаційних послуг, різноманітні види роботи з агресорами; реабілітаційний компонент: формування правової компетентності, формування рефлексії, робота з психологом, робота з соціальним працівником) соціально-педагогічної профілактики сімейного насилля над жінками. Методологічною основою дослідження складають методики, які були підібрані для пізнання жінки її власним я; які дозволили жінкам дізнатися рівень їхньої мотивації, обізнаності, грамотності задля формування у них цілі загальносуспільного ліквідування сімейного насилля. Наголошено, що при проведенні анкетування гарантувалася повна конфіденційність жінкам-респондентам, що дало змогу отримати об'єктивні результати. Зроблено висновок про те, що для забезпечення діючої профілактики сімейного насилля над жінками необхідна співпраця всіх інституцій, тобто є необхідною міжвідомча взаємодія. Якісна міжвідомча взаємодія у боротьбі з сімейним насиллям, має на меті укорінення проблеми сімейного насильства над жінками. Всі інституції міжвідомчої співпраці (тобто місцеві співтовариства на всіх рівнях), мають підтримувати ефективне професійне спілкування між собою. Саме професійне спілкування працівників державних інституцій є показником міжвідомчої взаємодії. Використання державними інституціями спільної інформації допоможе створити чіткі і ефективні критерії для моніторингу та оцінки стану роботи суспільних установ у боротьбі з домашнім насиллям над жінками.

Ключові слова: насильство, організаційний компонент, процесуальний компонент, реабілітаційний компонент, інформаційно-роз'яснювальна соціально-психологічна робота з кривдниками, міжвідомча взаємодія, правова компетентність.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми

Домашнє насильство над жінками – це проблема сучасного українського суспільства, а також одна з найпоширеніших проблем у світі, яка є яскравим прикладом порушення прав людини, зокрема, жінки. До проблеми домашнього насильства відносяться неоднаково, але країни, які визнають цю проблему, намагаються ліквідувати її. У країнах, де ведеться систематичний статистичний облік, зафіксована кількість жінок, які страждають від фізичного насилля. Ця кількість сягає від 40% до 80%. Фізичного насилля зазнають жінки всіх вікових і різних груп (ВООЗ, 2017).

Домашнє насилля над жінками є повноцінним порушенням прав жінки як людини, яке бере свій початок з виникнення гендерної нерівності. Домашнє насилля впливає не тільки на жінок, а й на чоловіків, як на хлопців, так і на дівчат. Статистичні дані міжнародних досліджень репрезентують те, що від домашньо-

го (сімейного насилля) страждає жіноча половина людства. Відповідно до даних досліджень Організації з безпеки та співробітництва у Європі (ОБСЄ) було констатовано певні особливості, такі як: близько 70 % жінок стали жертвами домашнього насилля ще з підліткового віку (з 15 років), зазнаючи психологічного, фізичного чи сексуального насильства у віці підлітка впливає на вибір майбутнього партнера; переважна більшість жіночого населення зазнає саме сексуального насильства з боку нинішнього чи колишнього партнера або іншої особи, при цьому жертви не звертаються до поліції, а відтак кривдник залишається без покарання.

Виокремимо, що більша частина жінок вважають насилля над жінками повсякденним явищем, а решта з них – сімейне насилля над жінкою, яке скоєне чоловіком, має вирішуватися в середині родини. Найжахливішим є те, що кожна п'ята жінка вважає статевий акт без згоди (між партнерами) нормою у сучасному сус-

пільстві (Ellsberg, Ugarte, Ovince et al., 2020).

Більшість людей і не підозрює, що насильство має безліч форм. Воно не тільки носить фізичний характер, але й може бути психологічним, сексуальним, фінансовим тощо (Домашнє насильство в Україні: скільки в країні жертв і що загрожує кривдникам).

Недивлячись на те, що сьогодні на захисті сім'ї від насильства стоїть закон України «Про попередження насильства в сім'ї», багато людей порушують фізичні, сексуальні, психологічні та фінансові кордони жінок, наносячи жінкам шкоду моральному, фізичному чи психічному здоров'ю (Закон України, 2008).

На жаль, сучасна пандемія COVID-19 лише загострює ситуацію з домашнім насильством. Пандемія COVID-19 диктує нам необхідність спеціальних заходів по боротьбі з ним – самоізоляція, яка передбачає віддалену роботу вдома. І в цьому випадку ми нехтуємо тим, що для деяких жінок дім є найнебезпечнішим місцем у цілому світі.

Метою статті - теоретично обґрунтувати організаційно-змістові умови профілактики домашнього насильства над жінками.

Відповідно до поставленої мети визначено **завдання** дослідження:

- 1) виявити ставлення української громадськості до актів сімейного насильства над жінками;
- 2) з'ясувати усвідомлення членів українського суспільства стосовно характерних ознак сімейного насильства над жінками і його видів;
- 3) описати мотиваційні елементи у боротьбі з сімейним насильством над жінками;
- 4) діагностувати реальний стан сформованості професійних знань, умінь працівників державних інституцій у профілактиці сімейного насильства над жінками.

Основою проведення дослідження виступили методики, які були підібрані для пізнання жінкою її власного я; для діагностування рівня їхньої мотивації, обізнаності, грамотності задля формування у них бажання повноцінного знищення сімейного насильства. Відмітимо, що при проведенні анкетування ми гарантували повну конфіденційність респондентам, що дало змогу жінкам, біль менш, чесно відповісти на запропоновані запитання, а нам об'єктивно проаналізувати отримані дані.

Результати

Для виявлення загального стану було проведено два анкетування. Респондентам було запропоновано дати відповідь на наступні питання, зокрема:

I.

- 1) Деякі жінки провокують насильство і заслуговують на нього.
- 2) Чоловіки, які вчиняють насильство – психічно хворі.
- 3) Жінка, які колись зазнала насильства – назажди стає жертвою.
- 4) Чоловіки, які вчиняють насильство, поводять себе однаково агресивно у стосунках з іншими.
- 5) Причиною насильства є алкоголь.
- 6) Сварки між чоловіком і дружиною існували завжди. Це не може мати серйозних наслідків.

7) Жінки, які потерпають від насильства, завжди можуть піти з дому.

8) Дітям потрібен їх батько, навіть тоді, коли він агресивний, або терпіти необхідно заради дітей.

9) Насильство відбувається лише в сім'ях неосвічених і бідних людей.

10) «Він зміниться, як тільки ми одружимося».

II.

1) Чи має кривдник доступ до вогнепальної зброї або чи є в нього вдома вогнепальна зброя?

2) Чи кривдник колись застосовував або погрожував застосувати зброю проти жертви?

3) Чи кривдник колись вчиняв спроби задушити жертву?

4) Чи кривдник колись погрожував вбивством або вчиняв спроби вбити жертву?

5) Чи збільшилася частота або тяжкість фізичного насильства за останній рік?

6) Чи кривдник примушував жертву до статевого акту?

7) Чи намагається кривдник контролювати більшість або всі дії жертви протягом дня?

8) Чи кривдник виявляє постійні або агресивні ревнощі?

9) Чи кривдник колись погрожував самогубством або вчиняв спроби самогубства?

10) Чи вважає жертва, що кривдник знову нападить на неї або вчинить спроби її вбити? Відповідь «ні» не свідчить про невисокий ризик, але відповідь «так» має дуже велике значення.

11) Чи колись були видані або чи діють стосовно кривдника постанови про захист, були відкриті кримінальні або цивільні справи?

Перше анкетування стосувалося жінок і розуміння ставлення оточуючих до актів домашнього насильства над жінками. Друге анкетування стосувалося кривдників та розуміння форм насильства, які застосовують над жінками (Ліщук, 2018).

Діагностику стану домашнього насильства над жінками було здійснено на основі виокремлених нами критеріїв: управлінський, діяльнісний, профілактичний (див. табл. 1).

Під час діагностики рівнів сформованості організаційного компоненту моделі профілактики домашнього насильства над жінками за управлінським критерієм, було враховано наступні показники: виявлення акту насильства; повідомлення до правоохоронних органів; повідомлення до Управління праці і соціального захисту населення; прийняття рішень про подальшу роботу.

Бали усіх респондентів, можемо ранжувати і віднести до однієї контрастної групи. Після анкетування ми змогли отримати статистичні дані, такі як: 15% анкетованих виявляли факт наявності сімейного насильства, зокрема, над жінками, але лише 8,9% сповістили державні органи (правоохоронні органи). На превеликий жаль, тільки 1,2% анкетованих повідомили до Управління праці і соціального захисту населення. Отримані статистичні дані після першого анкетування є вкрай неприємними, якщо додати і те, що 63,2% респондентів ухилялися від відповіді стосовно актів домашнього насильства у їхніх власних сім'ях. З нау-

кової точки зору, це можна обґрунтувати наявним симптомом «жертви» (коли відбувся акт насильства,

але жінка соромиться, боїться, або не хоче розповідати).

Таблиця 1

Діагностика домашнього насильства над жінками

№	Компонент	Критерій	Показники
1	Організаційний	Управлінський	<ul style="list-style-type: none"> • констатування факту насилля; • сповіщення органи влади, зокрема, правоохоронні органи; • повідомлення до Управління праці і соціального захисту населення; • розроблення чітких інструкцій і плану подальшої роботи;
2	Процесуальний	Діяльнісний	<ul style="list-style-type: none"> • своєчасне надання допомоги; • перенаправлення жертв у інші відділи для отримання кваліфікаційних послуг; • різноманітні види робіт з агресорами;
3	Реабілітаційний	Профілактичний	<ul style="list-style-type: none"> • формування правової компетентності; • формування рефлексії; • робота з психологом; • робота з соціальним працівником, або з уповноваженою ним особою ;

Джерело: розроблено автором

Під час аналізу рівня сформованості процесуального компоненту моделі профілактики домашнього насилля над жінками за діяльнісним критерієм, нами було враховано наступні показники: своєчасне надання допомоги; перенаправлення жертв у інші відділи для отримання кваліфікаційних послуг; різноманітні види робіт з агресорами.

Дані, отримані після анкетування для діагностування процесуального компоненту, дозволили виокремити роль роботи соціального працівника у профілактиці домашнього насилля над жінками. Своєчасне надання допомоги – 32,6%, перенаправлення жертв у інші відділи для отримання кваліфікаційних послуг – 9,8%. На жаль, роботою з агресорами займаються лише 14,3% співробітників соціальних служб. Найвищий відсоток можна пояснити відмовою постраждалих жінок від подальшої допомоги різногалузевих фахівців. У більшості випадків це спостерігається. Найчастіше це пояснюється двома показниками: перший – необхідність у визнанні себе жертвою сімейного насилля; другий – відмова розповсюдити інформацію про людину, яка вчинила насилля.

Під час аналізу реабілітаційного компоненту моделі профілактики домашнього насилля над жінками за профілактичним критерієм, нами було враховано наступні показники: формування правової компетентності; наявність рефлексії; діяльність психолога; діяльність працівника соціальних служб.

Отримані статистичні дані аналізу реабілітаційного компоненту моделі профілактики домашнього насилля над жінками, можемо констатувати те, що основним завданням процесуального компоненту є ліквідування наслідків домашнього насилля. Робота у сфері вищеприписаного компоненту повинна опиратися на формування бажання до саморозвитку, прагнення

змінити власну позицію або діяльність, наявність комунікативних і аналітичних здібностей.

Обговорення

Для покращення ситуації з домашнім насильством над жінками були виокремлені організаційно-змістові умови його профілактики, зокрема: інформаційно-роз'яснювальна соціально-психологічна робота з кривдниками; міжвідомча взаємодія у соціально-психологічній роботі з жертвами домашнього насилля; актуалізація правової компетентності у жертв домашнього насилля через неформальну освіту.

Для реалізації першої організаційно-змістової умови (інформаційно-роз'яснювальна соціально-психологічна робота з кривдниками) було проведено ряд семінарів, бесід як для осіб, які вчиняють насилля, так і для соціальних працівників, які працюють з ними. В основу таких заходів, на прикладі проведеного семінару «Чому саме насилля?» покладені українські програми, спрямовані на корекцію насильницької моделі поведінки для осіб, які його вчиняють. Реалізація цієї організаційно-змістової умови передбачала не лише різноманітність програм корекції поведінки кривдника, а й деякі інші способи роботи з особами, які вчинили насилля над іншою людиною, зокрема: терміновий заборонний припис, обмежувальний припис, профілактична робота та взяття кривдника на облік (Aldarondo, E. & Mederos, F., 2002).

Друга організаційно-змістова умова, міжвідомча взаємодія у соціально-психологічному спрямуванні з жертвами домашнього насилля, передбачала роботу з жінками, які стали жертвами насилля, у спеціалізованих закладах. Одним з таких закладів є створені тимчасові притулки для жертв домашнього насилля. Зазвичай, тимчасовий притулок можуть надавати соціальні служби і спеціалізовані громадські організації жертвам домашнього насилля. Особливістю

таких притулків є те, що керівництво сприяє отриманню професії та працевлаштуванню жінок, які постраждали від домашнього насильства.

Третя організаційно-змістова умова передбачала подолання прямих і непрямих наслідків різних актів насильства. Вплив будь-якого насильства є негативним як для фізичного, так і для психічного здоров'я жінки, а це в свою чергу, може стати летальним. Ще одним

результатом є формування фінансової залежності жертви, що може впливати на її рішення покинути партнера-кривдника (За домашнє насильство – за грати: Як в Україні та світі борються зі знуцанням у родині).

Впроваджені організаційно-змістові умови у діяльність фахівців соціальної сфери дозволили нам отримати наступні статистичні дані, які подані у таблиці 2.

Таблиця 2

Результати впроваджених організаційно-змістових умов профілактики домашнього насильства над жінками

№	КОМПОНЕНТИ	КГ	ЕГ	Приріст
1	Організаційний	6,5%	19,5 %	+ 13%
2	Процесуальний	18,9%	29,3%	+ 10,4%
3	Реабілітаційний	19,6%	43,2%	+ 23,6%
4	Ухилилися від відповідей	55%	8%	- 47%

Джерело: розроблене автором

Примітка: КГ – 128 осіб; ЕГ – 135 осіб.

Статистична обробка результатів після впровадження організаційно-змістових умов у практику дозволила нам констатувати, що позитивна динаміка змін намітилася за всіма компонентами моделі профілактики домашнього насильства над жінками експериментальної групи порівняно з жінками, які увійшли до контрольної групи, де процес соціальної роботи відбувався без впровадження експериментальних організаційно-змістових умов. Значно зросла кількість жінок експериментальної групи, які змогли подолати страх в організаційному компоненті діяльнісний компонент (+13%); змогли подолати страх перед зверненням у різні інституції (+10,4%); змогли пройти належний реабілітаційний шлях (+23,6%). Знизилась кількість тих жінок, які ухилилися від відповідей (-47%).

Перевірка статистичної значущості одержаних результатів за допомогою t-критерію Стьюдента підтвердила, що відмінності в отриманих статистичних даних є не випадковими, а є наслідком упровадження організаційно-змістових умов.

Наголосимо, що домашнє насильство посилює гендерну нерівність щодо отримання жінками більш популярних професій, а від так виникає різниця, іноді суттєва, між рівнем заробітку чоловіка і дружини, що може провокувати насильство, особливо фінансове чи економічне (Герасіна, 2015).

Виокремимо, що суттю вищезазначеної організаційно-змістової умови є міжвідомча взаємодія, яка передбачає тісну співпрацю усіх державних інституцій. Метою міжвідомчої взаємодії має бути забезпечення повноцінної безпеки жінкам, які постраждали від домашнього насильства. Гарантування повноцінної безпеки жінкам-жертвам насильства можна лише за умови правосуддя та відповідальності агресорів.

Усі органи державної влади усвідомлюють мінуси законодавчої бази України, а відтак їх представники підтверджують необхідність забезпечення професійного навчання фахівців, які зможуть ефективно

працювати у сфері профілактики сімейного насильства над жінками.

Для реалізації вищезазначеної організаційно-змістової умови необхідно враховувати деякі принципи, зокрема: необхідно використання чіткого підходу, що спрямований на жертв і заснований на гендерному розумінні; формування системи скоординованої роботи усіх інституцій. Діяльність, скоординована робота усіх інституцій, має враховувати різні сфери життєдіяльності людини, зокрема, профілактика і захист жінок, покарання кривдників (Лішук, 2020).

Наголосимо, для вирішення означеної проблеми на державному рівні необхідним є етап реформування у галузі сімейного насильства. Така реформа передбачає існування територіального розділу держави і обережне використання ресурсів соціальних органів і існуючих практик співпраці.

Всі міжвідомчі організації, які залучені до боротьби з домашнім насильством, повинні враховувати роль кожного з багатьох задіяних органів. Виокремимо, що при дослідженні завдань кожної інституції, мають бути можливість об'єднання деяких органів, зі збереженням існуючих напрацювань та професійного досвіду. Наголосимо на тому, що вважаємо за доцільне, залучення фахівців зі сфери охорони здоров'я до галузі профілактики домашнього насильства.

Наголосимо, що для ефективної міжвідомчої взаємодії важливо затвердити певні протоколи задля удосконалення системи співробітництва як на регіональному, так і місцевому рівнях. Це, в свою чергу, дозволить гарантувати невідкладний захист жінкам, які постраждали від домашнього насильства. А відтак, при порушенні будь-яких прав людини, зокрема, психологічної недоторканості, необхідним є створення між інституційної конференції, результатом якої стане інтенсивна підтримка жінок, які стали жертвами домашнього насильства.

Саме міжвідомча взаємодія зможе покласти початок створенню ефективної системи профілактики домашнього насилля, що зведе нанівець її негативний вплив. Міжвідомча взаємодія у процесі ліквідування домашнього насилля зможе більш ефективно визначати необхідні потреби жертв і розробляти, впроваджувати виконання індивідуальних програм реабілітації жертв.

Для реалізації наступної організаційно-змістової умови (актуалізація правової компетентності у жертв домашнього насильства через неформальну освіту) необхідно було обґрунтувати необхідність правової компетентності у житті жертви домашнього насильства (Огороднійчук, 2019).

Відомо, що «правову компетентність» усвідомлюють як рівень правосвідомості громадянина країни та розвиток її правової активності; комплекс знань, ідей, ціннісних уявлень, що визначають вибір обґрунтованої законом поведінки людини; здатність до ефективного здійснення професійної діяльності в умовах фінансово-економічної самостійності (Вакуліч, 2017).

Виходячи з цих та інших позицій можна побачити, що формування правової компетентності жінок, які стали жертва домашнього насильства, можна забезпечити лише неформальною освітою.

Наголосимо, що неформальна освіта у формуванні правової компетентності реалізується через участь жінок у різноманітних соціальних програмах, які спрямовані на подолання всіх негативних наслідків і на попередження можливого рецидиву досліджуваного явища.

Висновок

Не зважаючи на існуючу довготривалу практику (правову, соціальну, педагогічно-психологічну, медичну, психіатричну), проблема домашнього насилля над жінками залишається актуальною.

Сьогодні, права жінки, особливо досліджуючи питання гендерної рівності, забезпечується різними

державними і міжнародними законодавчими актами. В свою чергу, контролювання їх виконання покладено на представників державних органів, але як показує сучасна практика, у більшості випадків цим питанням займаються різноманітні благодійні організації.

Відтак, сьогодення потребує дієвих та ефективних сучасних практик профілактики насильства над жінками, зокрема, сімейного.

Для покращення профілактики домашнього насилля, репрезентовано організаційно-змістові умови соціально-педагогічної профілактики домашнього насильства над жінками, зокрема: інформаційно-роз'яснювальна соціально-психологічна робота з кривдниками; міжвідомча взаємодія у соціально-психологічній роботі з жертвами домашнього насильства; актуалізація правової компетентності у жертв домашнього насильства через неформальну освіту. Кожну з визначених організаційно-змістових умов соціально-педагогічної профілактики домашнього насильства над жінками розкрито через комплекс заходів, скерованих на посилення змісту досліджуваного явища і розвиток його компонентів та перевірено експериментально.

За результатами нашого дослідження визначено наступні дієві практики профілактики домашнього насильства над жінками: інформаційно-роз'яснювальна робота з кожною з сторін (з жінкою як з жертвою, а з чоловіком як з кривдником); міжвідомча взаємодія державних інституцій у процесі соціально-педагогічної співпраці з жінками-жертвами; актуалізація правової компетентності жінок-жертв домашнього насилля через неформальною освіту.

До перспективних напрямів дослідження проблеми профілактики домашнього насильства над жінками доцільно віднести: впровадження у сучасну соціально-педагогічну практику успішного зарубіжного досвіду профілактики домашнього насильства над жінками.

Література

1. Вакуліч Т. М. Психологічні фактори формування віктимної поведінки жінок. *Врачебное дело*. 2017. № 7. С. 16–21.
2. Всесвітня організація охорони здоров'я (ВОЗ). URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2612-who> (дата звернення: 15.03.2022).
3. Герасіна Л.М. Насильство як соціальна деградація. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2015. №1148. С. 35–40.
4. Домашнє насильство в Україні: скільки в країні жертв і щозагрожує кривдникам. URL: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/domashnee-nasilie-v-ukraine-kto-stanovitsyazhertvami-i-chto-grozit-obidchikam-1099013.html> (дата звернення: 15.03.2022).
5. За домашнє насильство – за ґрати: Як в Україні та світі борються зі знуцанням у родині. URL: https://zik.ua/news/2019/11/22/za_domashnie_nasylstvo_za_hraty_yak_v_ukraini (дата звернення: 15.03.2022).
6. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення за-

конодавства стосовно протидії насильству в сім'ї» від 25.09.2008 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/599-17> (дата звернення: 15.03.2022).

7. Ліщук Н. О. Жінка як жертва насильства: актуальні питання. *Європейські перспективи*. 2018. № 3. С. 195–198.

8. Ліщук Н.О. Загальносоціальна профілактика насильницьких дій щодо жінок. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 2. С.310–315

9. Огороднійчук І. А. Новітні підходи щодо формування правової компетентності майбутніх інженерів. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка І Психологія». Педагогічні науки*. 2019. № 2 (18). С. 215–219.

10. Aldarondo, E. & Mederos, F. (Eds.). *Men Who Batter: Intervention And Prevention Strategies In A Diverse Society*. NY: Civic Research Institute. Ch. 2, pps. 1-20.

11. Ellsberg M., Ugarte W., Ovince J., et al. Long-term change in the prevalence of intimate partner violence: a 20-year follow-up study in León, Nicaragua. *British Medical Journal Global Health*. 2020. P. 1-12.

References

1. Aldarondo, E. & Mederos, F. (Eds.) (2002). *Men Who Batter: Intervention And Prevention Strategies In A Diverse Society*. Ch. 2, (pp. 1-20). NY: Civic Research Institute [in English].
2. Domestic violence in Ukraine: how many victims in the country and what threatens offenders Retrieved from <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/domashnee-nasilie-v-ukraine-kto-stanovitsyazhertvami-i-chno-grozit-obidchikam-1099013.html> [in English].
3. Ellsberg, M., Ugarte, W., Ovince, J., et al. (2020). Long-term change in the prevalence of intimate partner violence: a 20-year follow-up study in León, Nicaragua. *British Medical Journal Global Health*, 1-12 [in English].
4. For domestic violence - behind bars: How Ukraine and the world are struggling with bullying in the family. Retrieved from https://zik.ua/news/2019/11/22/za_domashnie_nasyilstvo_za_hraty_yak_v_ukraini_ta_sviti_boriatsia_zi_znushchanniam_u_rodyni_946146 [in English].
5. Gerasina, L. M. (2015). Nasilstvo yak socialna destrukciya [Violence associal destruction]. *Visnik Harkivskogo nacionalnogo universitetu imeni V. N. Karazina – Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin*, 1148, 35–40 [in Ukrainian].
6. Lishchuk, N. O. (2018). Zhinka yak zhertva nasilstva: aktualni pitannya [Womenasvictimsofviolence: currentissues]. *Yevropejski perspektivi –Europeanpe rspective*, 3, 195–198 [in Ukrainian].
7. Lishchuk, N. O. (2020). Zagalnosocialna profilaktika nasilnickih dij shodo zhinok. [General social prevention of violence against women]. *Pidpriyemnictvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 2, 310-315 [in Ukrainian].
8. Ogorodniychuk, I. A. (2019). Novitni pidhodi shodo formuvannya pravovoyi kompetentnosti majbutnih inzheneriv [The latest approaches to the formation of legal competence of future engineers]. *Visnik universitetu imeni Alfreda Nobelya – Bulletin of the Alfred Nobel University*, 2 (18), 215-219 [in Ukrainian].
9. Vakulich, T. M. (2017). Psihologichni faktori formuvannya viktimnoyi povedinki zhinok [Psychological factors in the formation of victim behaviorzheniv]. *Vrachebnoe delo – Medical business*, 7, 16-21 [in Ukrainian].
10. Vsesvitnya organizaciya ohoroni zdorov'ya (VOOZ) [World Health Organization (WHO)]. Retrieved from <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2612-who> [in Ukrainian].
11. *Zakon Ukrayini «Pro vnesennya zmin do deyakih zakonodavchih aktiv Ukrayini shodo vdoskonalennya zakonodavstva stosovno protidiyi nasilstvu v sim'yi» [Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Improving Legislation on Combating Domestic Violence"]* (2008). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/599-17> [in Ukrainian].

Lesia Rutian,

*PhD student of the Department of Social Rehabilitation and Social Pedagogy,
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
2A, Akademika Glushkov Avenue, Kyiv, Ukraine*

ORGANIZATIONAL AND CONTENT CONDITIONS OF STRUGGLE AGAINST DOMESTIC VIOLENCE AGAINST WOMEN

Diagnostic analysis of domestic violence against women showed that this problem should be considered as a scientific concept. The attitude of society representatives to the manifestations of domestic violence against women was revealed. Their awareness of the essential characteristics of the studied phenomenon is described; availability of motivation to struggle against domestic violence; the real state of formation of professional knowledge and skills, ways to prevent domestic violence against women. The purpose of the article is to substantiate the organizational and substantive conditions for the prevention of domestic violence against women (informational and explanatory social and psychological work with perpetrators; interdepartmental interaction in socio-psychological work with victims of domestic violence; actualization of legal competence of victims of domestic violence through non-formal education). The structure of socio-pedagogical prevention of domestic violence against women is determined, which consists of components such as: organizational, procedural, rehabilitation; criteria (managerial, activity, preventive) and indicators (organizational component: detection of an act of violence, notification to law enforcement agencies, notification to the Department of Labor and Social Protection, decision-making on further work; procedural component: first aid, referral of victims to qualification services, work with offenders, rehabilitation component: the formation of legal competence, the formation of reflection, work with a psychologist / a social worker) socio-pedagogical prevention of domestic violence against women. The methodological basis of the study are methods that have been selected to know a woman's own self; which allowed women to find out the level of their motivation, awareness, literacy in order to form in them the goal of eliminating domestic violence against women. It should be noted that the questionnaire guaranteed complete confidentiality to the respondents, which allowed women to have less pain and to answer the proposed questions honestly. It was concluded that interdepartmental cooperation of all institutions is necessary for the systematic prevention of domestic violence against women. Effective interdepartmental interaction aims to solve the problem of violence against women more effectively; it is one of the main functions of this mechanism. All institutions of interdepartmental interaction (i.e. local communities at all levels) must maintain effective coordination with each other. It is the coordination

tion of actions that becomes the basis for reflecting more effective interdepartmental interaction. The use of public institutions of general information will help to create clear and effective criteria for monitoring and assessing the state of work of public institutions in the fight against domestic violence against women.

Keywords: violence, organizational component, procedural component, rehabilitation component, informational and explanatory social and psychological work with perpetrators; interdepartmental interaction, legal competence.

Подано до редакції 09.02.2022

УДК: 796:616.831-009.11-053.4-085

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2022-1-8>

Борис Долинский,
доктор педагогічних наук, професор
кафедри гімнастики та спортивних єдиноборств,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна,
Божена Буховець,
кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
викладач кафедри гімнастики та спортивних єдиноборств,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна,
Галина Дишель,
старший викладач кафедри біології та охорони здоров'я,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

ПОБУДОВА ТА АПРОБАЦІЯ СИСТЕМИ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ НА МОЗКОВУ ГЕМОДИНАМІКУ ДІТЕЙ ХВОРИХ НА ДЦП

В клінічній картині дітей хворих на ДЦП нарівні з руховими розладами відмічається і недостатність мозкового кровообігу. Для регуляції мозкової гемодинаміки в фізкультурно-спортивній реабілітації доцільно розробляти програми з застосуванням методу кінезіотейпування. Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та розробити програму фізкультурно-спортивної реабілітації для дітей хворих на ДЦП у формі спастичного геміпарезу, з застосуванням методу кінезіотейпування. Методи та результати дослідження: теоретичний аналіз літературних джерел; експеримент, інструментальний (транскраніальна доплерографія судин головного мозку), математична обробка даних. У констатувальному експерименті приймала участь 71 дитина віком 4-х років хворих на ДЦП у формі спастичного геміпарезу. Розглядаючи аналіз мозкової гемодинаміки за показниками лінійної швидкості кровотоку по відповідним судинам досліджуваних було звернено увагу на те, що до реабілітації між досліджуваними показниками представників КГ та ОГ не спостерігалось ($p > 0,05$). Після реабілітації частка дітей з відсутністю порушень кровотоку у дітей КГ збільшилася наступним чином: по загальному сонним артеріям – на 28,60 %, по внутрішнім сонним артеріям – на 20,0 %, по у хребцевим артеріям V3 – на 25,70 %, по переднім мозковим артеріям – на 28,6 % по середнім мозковим артеріям – на 25,70 %, по заднім мозковим артеріям – на 25,7 %, по у хребцевим артеріям V4 – на 22,90 %. Практичну ефективність запропонованої програми доводять кількісні зміни (на рівні $p < 0,05$) досліджуваних показників. Розроблена система кінезіотейпування в програмі фізкультурно-спортивної реабілітації дітей з ДЦП була спрямована на покращення показників мозкової гемодинаміки, за рахунок методики накладання тейп-стрічки та її терапевтичних властивостей. На основі узагальнення одержаних даних доведено ефективність реалізації та раціональну спрямованість впровадженої системи фізкультурно-спортивної реабілітації для дітей хворих на ДЦП у формі спастичного геміпарезу, з застосуванням методики кінезіотейпування на покращення показників мозкової гемодинаміки.

Ключові слова: фізкультурно-спортивна реабілітація, церебральний параліч, кінезіотейпування, спастичний геміпарез, кровоток.